

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

5. maí 2025
UOS2504083/A.P.

Efni: Umsögn – Matsáætlun – Stækkun landeldisstöðvar – Laxey hf. Vestmannaeyjum

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 7. apríl sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfis- og orkustofnunar um ofangreinda matsáætlun.

Starfsemin og breyting á henni er háð starfsleyfi Umhverfis- og orkustofnunar skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og nýtingarleyfi stofnunarinnar skv. lögum nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingar á auðlindum úr jörðu.

Framkvæmdarlýsing

Laxey hf. (hér eftir nefnt rekstraraðili) starfrækir landeldisstöð í Viðlagafjöru í Vestmannaeyjum með að hámarki 7.000 tonna lífmassa en stefnir á að auka þá framleiðslu upp allt að 22.000 tonna lífmassa. Heildarframleiðsla á ári fer þá úr 11.500 tonnum í 42.000 tonn. Einnig er fyrirhugað að reisa nýja seiðaeldisstöð með 300 tonna lífmassa en fjallað verður nánar um staðsetningu hennar í umhverfismatsskýrslu.

Við fullan rekstur mun stöðin samanstanda af 48 eldiskerjum og 30 sveltukerjum. Áætluð vatnspörf miðað við fullan rekstur er 28 m³/sek (28.000 l/sek) af jarðsjó og 3 l/sek af ferskvatni. Reiknað er með að þörf sé á 74 borholum til að anna vatnspörf eldisins. Áætluð raforkupörf er 20 MW.

Mat á umhverfisáhrifum

Fram kemur að í umhverfismati verði lagt mat á umhverfisþættina grunnvatns- og jarðsjávarstrauma, viðtaka og lífríki í viðtaka, loftslag og landslag og ásynd. Ekki verður fjallað um áhrif framkvæmdarinnar á jarðmyndanir og verndarsvæði, gróður og vistgerðir, fugla, fornleifar, lyktarmengun, strok og erfðablöndun. Fyrirhugað er að bera saman tvo valkosti m.t.t. tækni til endurnýtingar á jarðsjó.

Umhverfis- og orkustofnun hefur farið yfir og metið ofangreinda matsáætlun og gerir eftirfarandi athugasemdir:

Úrgangur

Dauðfiskur, slóg og annar úrgangur frá slátrun verður unninn í meltu og síðan fluttur til sérhæfðrar vinnslu innanlands eða erlendis. Gert er ráð fyrir því að myndun þurrkaðrar fiskiseyru verði 4.700 tonn á ári. Í matsáætlun kemur fram að vinnsluhúsnæði fyrir fiskimykju/seyru verði byggt þar sem efnið verði nýtt á bestan hátt ýmist til frekari áburðargerðar eða orku og lífkola. Nánar verður fjallað um meðhöndlun og geymslu seyru í umhverfismatsskýrslu.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að nú þegar hefur landeldisfyrirtækjum hér á landi reynst erfitt að finna farveg fyrir þann úrgang sem krafist er að fyrirtækin sía frá úr frárennsli áður en því er veitt í viðtaka, þ.e. fiskiseyruna. Stofnunin telur gríðarlega mikilvægt að fjallað verði um raunhæfa kosti í tengslum við meðhöndlun úrgangs í umhverfismatsskýrslu og leggur því til að úrgangsmyndun og ráðstöfun úrgangs verði sérstakur matsþáttur í umhverfismatsskýrslunni. Gera þarf ítarlega grein fyrir þeim möguleikum sem eru fyrir hendi til að lágmarka myndun úrgangs frá landeldinu, hvernig hægt sé að stuðla að endurnýtingu úrgangs eða förgun og þeim umhverfisáhrifum sem stafa af mismunandi fyrirkomulagi hvað það varðar. Ein meginforsenda þess að hægt sé að fara í framleiðslu af slíku umfangi sem hér er fjallað um er að lausn finnist á því hvernig fiskiseyran verði meðhöndluð. Stofnunin telur afar jákvætt og í raun nauðsynlegt að endurnýtingarmöguleikar séu skoðaðir en fiskiseyra er næringarrík og inniheldur m.a. fosfór, nitur og kolefni, sem nýta má t.a.m. til áburðar- eða orkuvinnslu.

Rekstraraðila verður gert að vera með skýra áætlun um meðhöndlun úrgangs samkvæmt starfsleyfi Umhverfis- og orkustofnunar.

Grunnvatn

Áætluð vatnspörf framkvæmdar er um 28 m³/sek af jarðsjó og mun fyrirhuguð vatnstaka fara fram í grunnvatnshlotinu *Eldfell* (nr. 103-242-G). Vatnshlotið hefur ekkert skráð álag. Ferskvatn er af skornum skammti í Vestmannaeyjum og áformar rekstraraðili að framleiða um 500-800 m³ á dag af ferskvatni með svokölluðum RO-síum. Umhverfis- og orkustofnun telur mikilvægt að fjallað verði nánar um endurnýtingu vatns í umhverfismatsskýrslu.

Fram kemur að til að meta áhrif framkvæmdarinnar á umhverfisþáttinn grunnvatns- og jarðsjávarstrauma verði stuðst við minnisblöð og skýrslu Vatnaskila. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að það þarf að auki að vinna mat á áhrifum vatnstökunnar á grunnvatn samkvæmt leiðbeiningum stofnunarinnar¹ þar sem athugað er hvort framkvæmdin kunni að valda því að umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins *Eldfells* (nr. 103-242-G) náist ekki. Æskilegt er að matið sé unnið sem hluti af umhverfismati.

¹ [Umhverfisstofnun | Áhrifamat fyrir vatnshlot](#)

Frárennsli og viðtaki

Líkt og kemur fram í matsáætlun verður fráveituvatn hreinsað með tromlufilterum en stefnt er að allt að 75% endurnýtingu eldisvatns. Þá kemur fram að vatn frá sláturhúsi er dauðhreinsað í klórkerfi og leitt í fitugildru áður en því verður veitt í viðtaka.

Viðtaki fráveituvatns frá fiskeldinu er strandsjávarhlotið *Dyrhólaey að Þorlákshöfn* (nr. 103-1342-C). Fram kemur að unnið verði líkan til að áætla dreifingu næringarefna sem eftir verða í fráveituvatni að hreinsun lokinni. Að auki kemur fram að unnið verði mat á áhrifum sem losun fráveituvatns getur haft á líffræðilega, efna- og eðlisefnafræðilega gæðapætti vatnshlotsins og hvort áhrifin geti leitt til þess að umhverfismarkmið vatnshlotsins náist ekki. Fjalla þarf um losun bæði næringarefna og mögulegra annarra efna sem notaðar eru t.d. við þrif í stöðinni og áhrif þeirra á gæðapætti strandsjávar. Umhverfis- og orkustofnun telur afar jákvætt að mat á áhrifum á vatnshlot verði unnið samkvæmt leiðbeiningum stofnunarinnar og sem hluti af umhverfismatsferlinu.

Loftslag

Í matsáætlun kemur fram að fjallað verði um áhrif framkvæmdarinnar á loftslag. Þá kemur einnig fram að nýting fiskimykju til áburðargjafar til að rækta upp land geti einnig stuðlað að bindingu kolefnis og þannig vegið upp á móti neikvæðum áhrifum á loftslag. Umhverfis- og orkustofnun telur mikilvægt að í umhverfismatinu séu skoðaðir mismunandi möguleikar á nýtingu fiskimykjunnar og kolefnissporið sem fylgir þeim.

Gert er ráð fyrir töluverðum flutningum aðfanga að stöðinni og afurða og úrgangs frá bryggjunni eða allt að 67 ferðum flutningsbíla með eftirvagna á viku um svæðið eða tæplega 10 ferðir á dag. Umhverfis- og orkustofnun telur að fjalla þurfi um flutninga í umhverfismatskýrslu, m.a. í tengslum við áhrif á loftslag.

Fuglar

Fram kemur í matsáætlun að svæðið sé líflaust af fuglum, gróðurþekja og æti sé lítið, svæðið sé vindasamt og fjaran sé stórgrýtt og henti vaðfuglum illa. Ekki hafa farið fram séstakar fuglaathuganir að sumri í Viðlagafjöru.

Umhverfis- og orkustofnun telur þó mikilvægt að fjallað verði um áhrif eldisins á fuglalíf. Svæðið er, líkt og kemur fram í matsáætluninni, mikilvægt varpsvæði sjófugla, m.a. fugla sem er svo til eingöngu að finna í Vestmannaeyjum. Svæðið hefur verið skilgreint sem alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði samkvæmt viðmiðum Alþjóðlegu fuglaverndarsamtakanna. Með stækkun eldisins eykst losun næringarefna út í sjó sem getur leitt til fjölgunar tiltekinna fuglategunda.

Lykt

Fram kemur að lyktaruppsprettur verði helst í mykju- og úrgangstönkum. Eftir síun verður fiskimykjan geymd í mykjutönkum innan lóðar áður en hún verður sótt til frekari meðhöndlunar. Rekstraraðili telur ólíklegt að lykt berist yfir bæinn vegna m.a. staðsetningar stöðvarinnar. Þó

sé ekki hægt að útilkoa að lykt berist til þéttbýlisins ef veður er stillt og vindátt óhentug. Umhverfis- og orkustofnun telur að fjalla ætti um umhverfispáttinn lykt í tengslum við úrgangsmál. Ef ekki finnst farvegur fyrir úrganginn þá situr rekstraraðili uppi með úrganginn sem mun hafa áhrif á lykt og getur valdið lyktarópægindatilvikum.

Vísað er í fyrra umhverfismat þar sem m.a. var áætlað að dreifa fiskimykju á land í Vestmannaeyjum. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að þar sem ræktarlegt land sé af skörum skammti í Eyjum sé mikilvægt að fjalla um vinnslu, geymslu og flutning á úrgangi með tilliti til lyktarmengunar.

Samantekt

Umhverfis- og orkustofnun hefur farið yfir fyrirbyggjandi matsáætlun og dregur hér saman athugasemdir stofnunarinnar og hnykkir á eftirfarandi atriðum.

- Framkvæma þarf ítarlegt mat á áhrifum framkvæmdarinnar á grunnvatnshlot og viðtaka fráveituvatns frá fiskeldinu í samræmi við leiðbeiningar stofnunarinnar um mat á áhrifum framkvæmda og starfsemi á vatnshlot sem hluta af umhverfismatinu.
- Fjalla þarf um myndun og nýtingu fiskiseyru sem sérstakan matspátt með tilliti til umhverfisáhrifa mismunandi nýtingarleiða.
- Mat á loftslagsáhrifum framkvæmdarinnar ætti m.a. að taka inn flutning aðfanga, afurða og úrgangs til og frá stöðinni en einnig áhrif mismunandi leiða við ráðstöfun á fiskiseyru.
- Umhverfis- og orkustofnun telur að fjalla ætti um umhverfispáttinn lykt í tengslum við úrgangsmál.

Virðingarfyllst,

Agnes Þorkelsdóttir

sérfræðingur

Edda Sigríður Freysteinsdóttir

sérfræðingur